

YANGI O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TA'LIM MUHITINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Buxoro davlat pedagogika instituti
Pedagogika yo'nalishi 2-kurs magistranti
Nasrulloeva Sabina Narzulloevna

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O'zbekistonda ta'lim jarayonini raqamlashtirishning nazariy asoslari, konseptual yondashuvlari va pedagogik tamoyillari tahlil qilinadi. Raqamli ta'lim muhiti tushunchasining mazmun-mohiyati, uning tarkibiy komponentlari, zamonaviy pedagogik paradigmalardagi o'rni hamda kompetensiyaviy yondashuv bilan uyg'unligi ochib beriladi. Shuningdek, blended learning, masofaviy ta'lim, raqamli pedagogika va sun'iy intellekt elementlarining ta'lim sifatini oshirishdagi roli ilmiy jihatdan asoslanadi. Maqolada raqamli transformatsiya jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari yuzasidan nazariy xulosalar beriladi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, raqamli transformatsiya, kompetensiyaviy yondashuv, blended learning, masofaviy ta'lim, pedagogik innovatsiya, ta'lim sifati.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations and conceptual approaches to the formation of a digital learning environment in the context of educational reforms in New Uzbekistan. The essence and structural components of the digital educational environment are examined, along with its role within modern pedagogical paradigms and its integration with the competency-based approach. The study highlights the importance of blended learning, distance education, digital pedagogy, and artificial intelligence technologies in improving the quality and accessibility of education. Furthermore, the article identifies key challenges in the process of digital transformation and proposes theoretical recommendations for their effective resolution. The findings emphasize that digital transformation in

education represents not only technological modernization but also a paradigm shift in pedagogical thinking and educational management.

Keywords: *digital education, digital transformation, digital learning environment, competency-based approach, blended learning, distance education, artificial intelligence in education, educational innovation.*

Аннотация: *В статье рассматриваются теоретические основы формирования цифровой образовательной среды в условиях реформирования системы образования в Новом Узбекистане. Раскрываются сущность и структурные компоненты цифровой образовательной среды, её место в современных педагогических парадигмах и взаимосвязь с компетентностным подходом. Обосновывается роль смешанного обучения, дистанционного образования, цифровой педагогики и технологий искусственного интеллекта в повышении качества и доступности образования. Также анализируются основные проблемы цифровой трансформации и предлагаются теоретические подходы к их решению. Делается вывод о том, что цифровая трансформация образования предполагает не только технологическую модернизацию, но и обновление педагогического мышления.*

Ключевые слова: *цифровое образование, цифровая трансформация, цифровая образовательная среда, компетентностный подход, смешанное обучение, дистанционное обучение, искусственный интеллект в образовании, педагогические инновации.*

Globalashuv va axborotlashuv jarayonlari ta'lim tizimiga yangi talablarni qo'yimoqda. Zamonaviy jamiyatda bilimlar hajmining keskin ortishi, texnologik taraqqiyot sur'atlarining tezlashuvi hamda mehnat bozoridagi raqobatning kuchayishi ta'lim tizimini modernizatsiya qilishni taqozo etadi. Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida ta'lim jarayonini raqamlashtirish ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi. Raqamli ta'lim muhitini shakllantirish nafaqat texnik vositalarni joriy etish, balki o'qitish metodologiyasini tubdan yangilashni anglatadi.

Shu bois mazkur jarayonning nazariy asoslarini ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb masala hisoblanadi. Raqamli ta'lim muhiti tushunchasi va uning nazariy talqini ilmiy adabiyotlarda "raqamli ta'lim muhiti" tushunchasi turlicha talqin qilinadi. Umumiy ma'noda u axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etilgan, ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini yagona axborot maydoniga birlashtiruvchi pedagogik tizimdir. Nazariy jihatdan raqamli ta'lim muhiti quyidagi komponentlardan iborat:

1. Texnologik komponent – platformalar, dasturiy ta'minot, internet resurslari.
2. Pedagogik komponent – o'qitish metodlari, didaktik vositalar, baholash mexanizmlari.
3. Tashkiliy komponent – boshqaruv tizimi, monitoring va nazorat mexanizmlari.
4. Shaxsiy-kompetensiyaviy komponent – o'qituvchi va talabalarning raqamli savodxonligi.

Konstruktivistik ta'lim nazariyasiga ko'ra, bilim shaxsning faol ishtiroki orqali shakllanadi. Raqamli muhit esa talabaning mustaqil izlanishi, interaktiv muloqoti va individual ta'lim trayektoriyasini yaratish imkonini beradi. Shu jihatdan u zamonaviy pedagogik paradigmalarga mos keladi. Raqamli transformatsiya va kompetensiyaviy yondashuv bugungi kunda ta'lim natijasi bilim hajmi bilan emas, balki shakllangan kompetensiyalar bilan baholanadi. Raqamli muhit aynan kompetensiyalarni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Masalan:

- axborot bilan ishlash kompetensiyasi;
- tanqidiy fikrlash;
- kommunikativ va jamoada ishlash ko'nikmalari;
- raqamli madaniyat.

Blended learning (aralash ta'lim) modeli an'anaviy va masofaviy o'qitishning integratsiyasini ta'minlab, ta'lim samaradorligini oshiradi. Masofaviy ta'lim esa hududiy va vaqt cheklovlarini bartaraf etadi hamda uzluksiz ta'lim tamoyilini amalga oshirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt va zamonaviy pedagogik texnologiyalar So'nggi yillarda sun'iy intellekt elementlari ta'lim jarayoniga kirib kelmoqda. Adaptiv o'qitish tizimlari talabaning bilim darajasini tahlil qilib, individual topshiriqlarni shakllantiradi. Bu esa shaxsga yo'naltirilgan ta'lim modelini kuchaytiradi.

Raqamli baholash tizimlari, elektron portfoliolar, onlayn test platformalari ta'lim sifatini monitoring qilish imkonini kengaytiradi. Shu bilan birga, katta ma'lumotlar (Big Data) asosida ta'lim jarayonini tahlil qilish boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilishga yordam beradi.

Raqamli ta'limni joriy etishdagi muammolar. Raqamli transformatsiya jarayonida quyidagi muammolar kuzatilishi mumkin:

- o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli emasligi;
- texnik infratuzilmaning notekis rivojlanishi;
- axborot xavfsizligi masalalari;
- an'anaviy pedagogik stereotiplarning saqlanib qolishi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun tizimli malaka oshirish dasturlari, infratuzilmani modernizatsiya qilish hamda pedagogik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

Xulosa qilib aytganda Yangi O'zbekistonda raqamli ta'lim muhitini shakllantirish ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishning muhim omilidir. Raqamli transformatsiya jarayoni nafaqat texnologik yangilanish, balki pedagogik fikrlashning modernizatsiyasini ham anglatadi.

Raqamli ta'lim muhiti kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirish, shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modelini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois uning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va amaliyotga tatbiq etish pedagogika fanining dolzarb vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi".
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020 yil 23 sentyabr.
3. O'rinov V. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-modul tizimi: asosiy tushunchalar va qoidalar. Toshkent, 2020.
4. Bates A. W. Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning. Vancouver, 2015.